

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Tolldirektoratet
Postboks 8122 Dep
0032 OSLO

Deres ref

Vår ref
16/3604 SL OGD/MAH

Dato
23.12.2016

Statsbudsjettet 2017 – Tolletaten – tildelingsbrev

1.	Innledning.....	2
2.	Samfunnsoppdrag	2
3.	Særskilte utfordringer	2
4.	Mål for 2017.....	3
5.	IKT-utvikling og -forvaltning	8
6.	Styring og kontroll.....	9
7.	Rapportering og resultatoppfølging	13
8.	Budsjettildeling	15

Vedlegg 1: Styringskalender 2017

Vedlegg 2: Forklaringsvariabler

Vedlegg 3: Fullmakter

Vedlegg 4: Krav til rapportering om budsjettstatus

1. INNLEDNING

I dette tildelingsbrevet meddeles Finansdepartementets styringssignaler og budsjettvedtak for Tolletaten i 2017. Prop. 1 S (2016–2017) for Finansdepartementet ble behandlet av Stortinget 20. desember 2016 på grunnlag av Innst. 5 S (2016–2017). I tillegg til de føringer som gis i tildelingsbrevet, gjelder hovedinstruks av 18. desember 2015 til direktøren i Tolletaten.

Den årlige styringsdialogen mellom Finansdepartementet og Tolldirektoratet er forankret i Prop. 1 S og Stortingets behandling av denne, hovedinstruks til direktøren i Tolletaten samt reglement og bestemmelser om økonomistyring i staten. Styringsdialogen består blant annet av faste møter og følgende hoveddokumenter:

- Finansdepartementets tildelingsbrev til Tolletaten
- Tolletatens 1. og 2. tertialrapportering
- Tolletatens årsrapport med årsregnskap

I tillegg kommer departementets referater fra rapportmøter og faglige kontaktmøter.

2. SAMFUNNSOPPDRAG

Tolletaten skal beskytte samfunnet mot ulovlig inn- og utførsel av varer og legge til rette for korrekt og effektiv inn- og utførsel av varer.

3. SÆRSKILTE UTFORDRINGER

Tolletatens etterretnings- og analysekapasitet skal styrkes, og i 2017 skal Tolletaten etablere Tolletatens etterretnings- og analysesenter. Senteret skal bidra til nødvendig omstilling og utvikling av etaten. Det skal være en drivkraft i videreutviklingen av arbeidsprosesser på kontrollområdet, blant annet ved en mer kunnskapsbasert tilnærming og mer systematisk risiko- og vesentlighetsbaserte kontroller.

Tolletaten skal utvikle IKT-systemstøtte til etatens kontrollprosesser, blant annet ny løsning for analyse, lagring og formidling av etterretningsinformasjon. Dette vil legge til rette for mer effektive kontroller. For at de nye løsningene skal få ønsket effekt skal Tolldirektoratet vurdere regelverksendringer og utvikle prosedyrer som muliggjøres gjennom tiltakene. Det vises til nærmere omtale i punkt 5.1.

Ansvar for forvaltningen av merverdiavgift ved innførsel og særavgifter for ikke-registrerte avgiftspliktige overføres fra Tolletaten til Skatteetaten 1. januar 2017. Tolletaten vil få oppgaver som avgiftsmyndighet for Skatteetaten for merverdiavgift og særavgifter for ikke registrerte avgiftspliktige. Det er nødvendig med et omfattende og forsterket samarbeid mellom de to etatene for å sikre en effektiv oppgaveløsning etter

overføringen. Departementet forventer at etatene reviderer samarbeidsavtalene ved behov. Det vises til nærmere omtale i punkt 4.1.2.

Tolletaten skal i 2017 utrede etatsorganiseringen opp mot de langsiktige og strategiske behovene for utvikling av Tolletaten. Det vises til nærmere omtale i punkt 6.1.2.

4. MÅL FOR 2017

Følgende hovedmål gjelder for 2017, jf. Prop. 1 S (2016–2017) for Finansdepartementet:

- Legge til rette for korrekt og effektiv inn- og utførsel av varer
- Beskytte samfunnet mot ulovlig inn- og utførsel av varer

Hvert hovedmål har underliggende styringsparametre og forklaringsvariabler. Som følge av endringene i etatens oppgaveportefølje fra 2016 ble det gjort endringer fra 2016, og det er også fra 2017 gjort endringer i etatens hovedmål og styringsparametre. Forklaringsvariabler er statistikk som belyser etatens resultatutvikling, men som det ikke settes konkrete resultatmål på. Vedlegg 2 viser forklaringsvariabler for 2017. Prioriterte tiltak i 2017 omtales under hvert hovedmålsområde. Enkelte prioriterte tiltak gjelder flere hovedmål, men er plassert under hovedmålet med sterkest tilknytning.

Departementet forventer at resultater i 2017 i hovedsak skal være minst like gode som resultatene i 2015, jf. Prop. 1 S (2016–2017). Departementet forventer en positiv effekt av styrkingen av grensekontrollen i 2017. Departementets samlede resultatvurdering ser på sammenhengen mellom resultatoppnåelsen for fastsatte styringsparametre og utviklingen av Tolletatens virksomhetsområde for øvrig. Tolldirektoratet har ansvaret for å fastsette et konkret resultatmål for hver styringsparameter.

Tolldirektoratet har ansvar for å fastsette et konkret resultatmål for hver styringsparameter. Departementet viser her til direktoratets oversendelse av 9. desember 2016 om forslag til resultatmål for 2016 og departementets brev av 14. desember 2016.

I etatens overordnede risikovurdering for 2017 vurderes risikoen som høy for enkelte faktorer. Det må iverksettes tiltak for å redusere risikoen til et akseptabelt nivå. Direktoratet skal beskrive endringer i etatens risikovurdering i årsrapporten, jf. pkt. 6.3.

Tolldirektoratet vil i 2017 også få oppdrag i saker som ikke eksplisitt nevnes i foreløpig tildelingsbrev. Direktoratet må i 2017 være forberedt på å bruke ressurser på denne type saker. Departementet legger også til grunn at Tolletaten følger opp det internasjonale arbeidet som har betydning for Tolletatens ansvarsområde, herunder i WTO og WCO samt bidrar i det løpende arbeidet med Norges deltakelse i toll- og handelspolitiske forhandlingsprosesser.

4.1 Hovedmål 1: Legge til rette for korrekt og effektiv inn- og utførsel av varer

4.1.1 Styringsparametre

- Antall innførselskontroller med treff
- Antall utførselskontroller med treff
- Korrigert tollverdi i deklarasjonskontrollen i favør av staten
- Antall etterkontroller med treff
- Antall avdekkede alvorlige overtredelser (AOT) for hovedmålet
- Andel vedtak som tilfredsstillende standardiserte retningslinjer for god saksbehandling
- Andel søknader om klassifisering av varer iht. tolltariff behandlet innen 90 dager
- Andel omberegningssøknader som behandles elektronisk

4.1.2 Prioriterte tiltak i 2017

Samarbeid med Skatteetaten – overførte oppgaver og avgiftsmyndighet

Ansvar for forvaltningen av merverdiavgift ved innførsel og særavgifter for ikke-registrerte avgiftspliktige overføres fra Tolletaten til Skatteetaten 1. januar 2017. Toll-etaten vil få oppgaver som avgiftsmyndighet for Skatteetaten for merverdiavgift og særavgifter for ikke registrerte avgiftspliktige (deklarasjon som skattemelding).

Det er nødvendig med et omfattende og forsterket samarbeid mellom de to etatene for å sikre en effektiv oppgaveløsning etter overføringen. Departementet forventer at etatene i 2017 reviderer samarbeidsavtalene ved behov. Samarbeidsavtalene skal tilrettelegge for en hensiktsmessig oppgaveløsning, informasjonsutveksling og kontrollsamarbeid for å sikre etterlevelse av opplysnings- og betalingsplikter for de avgiftspliktige. Det er viktig at etatene, innenfor gjeldende regelverk, sørger for nødvendig deling og utveksling av informasjon fra etatens løpende produksjon og for mer målrettet informasjonsdeling om objekter av interesse i kontrollsammenheng.

Styrket bekjempelse av svart økonomi er et av hovedmålene med oppgaveoverføringen. Departementet legger til grunn at etatene forsetter å samarbeide aktivt for å nå hovedmålet og holder departementet orientert om utviklingen og behov for ev. regelverksendringer eller andre tiltak. Etatene skal særlig samarbeide om å bekjempe skatte- og avgiftsunndragelser, herunder å forebygge og avdekke svindel knyttet til ny ordning for beregning og betaling av innførselsmerverdiavgift for virksomheter registrert i Merverdiavgiftsregisteret. Med den nye ordningen skal registrerte merverdiavgiftspliktige oppgi grunnlaget for innførselsmerverdiavgift og beregning av denne i skattemeldingen til Skatteetaten. Tolldeklarasjonene vil være underlagsdokumentasjon for skattemeldingen, og Tolletatens vareførselskontroll er viktig for å sikre så riktige grunnlagsdata for innførsel av varer som mulig.

Utvikling av inn- og utførselsprosesser

Tolletaten har identifisert en rekke prosessforbedringstiltak ved inn- og utførsel med ulike transportformer. Direktoratet skal fortsette arbeidet med å videreutvikle prosedyrer, regelverk og teknologiske løsninger.

Direktoratet skal orientere om arbeidet på dette området også i 2. tertialrapportering for 2017.

Bedre kontroll med vareførselen

Tolletaten startet i 2016 en utredning av hvordan kontroll av vareførsel kan effektiviseres. Arbeidet er blant annet aktualisert av oppgaveoverføringen til Skatteetaten og de endringsbehov som i den forbindelse har oppstått i etterkontrollen. Hensikten er effektiv kontroll av vareførselen på riktig tidspunkt og med riktige virkemidler. Dette arbeidet skal fortsette i 2017. Fremtidig oppgaveportefølje for kontroll med vareførselen skal beskrives, og det skal vurderes hvilke kontrollmetoder som er mest hensiktsmessige i de forskjellige stegene i kontrollen, samt samhandling mellom kontrollmiljøene i Tolletaten.

Overtredelsesgebyr – retningslinjer for praktisering

Fra 1. januar 2017 kan tollmyndighetene ilegge overtredelsesgebyr for brudd på nærmere angitte bestemmelser i tolloven kapittel 3 og 4, for manglende medvirkning til kontroll og for utstedelse av uriktig opprinnelsesbevis mv., jf. Prop. 1 LS (2016–2017). Rammene for gebyrets størrelse skal reguleres i forskrift. Tolldirektoratet må ha retningslinjer for praktisering av gebyrordningen, herunder gebyrsatser for ulike overtredelser.

Direktoratet skal orientere om hvordan gebyrordningen fungerer også i rapporten for 2. tertial i 2017.

Gjennomgang av tolloven

Som følge av at Tolletaten rendyrkes som grenseetat, er det behov for å gjennomgå tolloven for å tilpasse loven til den nye etaten. Den nye skatteforvaltningsloven settes i kraft fra 1. januar 2017. Den vil gjelde for de fleste skatte- og avgiftskrav, men ikke toll. Det er behov for å vurdere hvordan forholdet skal være mellom forvaltningsreglene i tolloven og forvaltningsreglene i skatteforvaltningsloven. Departementet vil utrede disse problemstillingene i 2017, og Tolletaten må være forberedt på å bidra i dette arbeidet. Departementet legger opp til at eventuelle endringer i regelverket som regulerer Tolletatens oppgaver, blir sendt på ordinær høring i løpet av 2017.

4.2 Hovedmål 2: Beskytte samfunnet mot ulovlig inn- og utførsel av varer

4.2.1 Styringsparametre

- Antall treff i kontroll av reisende

- Antall treff i kontroll av gods og kurer
- Antall treff i kontroll av transportmidler
- Antall treff i kontroll av post
- Antall avdekkede alvorlige overtredelser (AOT) for hovedmålet
- Sum vektete AOTer for hovedmålet

4.2.2 Prioriterte tiltak i 2017

Styrket grensekontroll

I Prop. 1 S (2016–2017) er det satt av 150,3 mill. kroner til videreføring av arbeidet med styrking av Tolletatens grensekontroll gjennom tiltakene elektronisk nærvær ved alle landeveis grenseoverganger, styrket bemanning og Tolletatens etterretnings- og analysesenter. Hvert av tiltakene er omtalt under. Det er også avsatt 25 mill. kroner til utvikling av IKT-systemstøtte til grensekontrollen, jf. pkt. 5.1.

Direktoratet skal orientere om status for tiltakene også i rapporten for 1. og 2. tertial i 2017.

Elektronisk nærvær ved alle landeveis grenseoverganger

Tolletaten har i 2016 startet arbeidet med å etablere elektronisk tilstedeværelse (system med elektronisk utstyr med kamera og skiltgjenkjenning som varsler kjøretøy mistenkt for smugling – ANPR) ved alle landeveis grenseoverganger og ved ferjeterminaler med utlandstrafikk. Det skal etableres ANPR for både inn- og utgående trafikk. Etableringen skal skje løpende fram til utgangen av 2019.

Opplysninger innhentet fra ANPR kan fra 1. januar 2017 lagres i seks måneder, jf. Prop. 1 LS (2016–2017). Departementet varsler samtidig at ordningen skal evalueres etter to til tre år, og at en del av evalueringen bør være en analyse av hvilken effekt endret lagringstid har for oppnåelsen av formålet med ordningen. Tolletaten bes om å foreta nødvendige tiltak slik at en slik evaluering kan foretas, fortrinnsvis når ordningen har virket i to år.

Styrket bemanning

Tolletatens kontrollkapasitet skal styrkes. Det er etablert døgnbemannet operativ grensekontroll på Svinesund (E6) i september 2016, og Ørje (E18) vil få døgnbemannet operativ grensekontroll i løpet av 2017.

Etatens bemanning på flere av de største lufthavnene skal også styrkes. Dette gjelder; Bergen, Trondheim, Tromsø, Sandefjord og Kristiansand, som alle har hatt en vesentlig økning i internasjonal trafikk. Etaten startet i 2016 rekruttering av tjenestemenn til disse flyplassene.

Tolletatens etterretnings- og analysesenter

Tolletaten skal etablere et nytt senter for etterretning og analyse for å styrke og

forbedre etatens etterretnings- og analysekapasitet. Etableringen er en viktig del av styrkingen av Tolletatens grensekontroll, og det forventes at senteret skal bidra til nødvendig omstilling og utvikling av etaten. Senteret skal være en drivkraft i videreutviklingen av arbeidsprosesser på kontrollområdet, bidra til mer kunnskapsbasert tilnærming og mer systematisk risiko- og vesentlighetsbaserte kontroller.

Senteret skal innrettes slik at etaten bedre får analysert og benyttet både tilgjengelig og ny informasjon gjennom bruk av ny teknologi og kompetanse. Tolletaten har i 2016 blant annet arbeidet med å utrede innretningen av senterets arbeid og hvilke oppgaver som skal ligge under senteret.

Senteret skal være etablert og i drift i løpet av første kvartal 2017, men ikke fullt oppbemannet. Full oppbemanning skal først skje når senterets oppgaver, arbeidsmetodikk og IKT-støtte er avklart, slik at det er klart hvilken samlet kompetanse som skal rekrutteres inn senteret. Det vises også til punkt 5.2 om teknologimulighetsstudie.

Prøveprosjekt forenklet transfer Oslo lufthavn, Gardermoen

Tolletatens kostnader til prøveprosjektet ved Oslo lufthavn, Gardermoen, med forenklet prosedyre ved flybytte (transfer), er for 2017 beregnet til vel 25,2 mill. kroner. Avinor AS skal dekke alle etatens kostnader ved prøveprosjektet. Inntektene fra Avinor skal føres på kap. 4610, post 05. Det er knyttet en merinntektsfullmakt til denne posten. Prøveprosjektet startet i september 2015 og skal være i tre år. I løpet av denne perioden skal det vurderes om ordningen skal gjøres permanent.

Internasjonalt samarbeid mot grenseoverskridende organisert kriminalitet

Innsatsen mot grenseoverskridende organisert kriminalitet er en prioritert oppgave internasjonalt. Tolletaten har tett og fortrolig samarbeid med andre tollmyndigheter, både bilateralt og i internasjonale fora, herunder i WCO med underliggende ekspertgrupper, og med Europol, Baltic Sea, EU-Customs Cooperation Working Party og Nordisk toll- og politisamarbeid (PTN). Tolletaten skal sammen med andre lands myndigheter avdekke og utveksle informasjon om trender, nettverk og aktuelle saker, slik at kompetansen økes og innsatsen mot aktuelle objekter styrkes ytterligere.

En styrking av etatens etterretnings- og analysekapasitet fordrer at etaten utveksler erfaring med andre myndigheter om metodikk for etterretning, analyse og effektiv objektutvelgelse, samt om bruk av nye IT- og kontrollverktøy. Direktoratet skal sette av tilstrekkelige ressurser til å følge og delta i det internasjonale arbeidet på strategisk nivå slik at andre myndigheters kunnskap og erfaringer raskt kan tas i bruk av Tolletaten.

4.3 Bestillinger i 2017

<i>Bestillinger</i>	<i>Frist</i>
Etablere Tolletatens etterretnings- og analysesenter	1. kvartal 2017

5. IKT-UTVIKLING OG -FORVALTNING

Tolletaten skal i 2017 videreføre arbeidet med å utvikle samhandlingen og samarbeidet mellom IKT-området og forretningsområdene i etaten, herunder relasjonen mellom regelverk, IKT-system og arbeidsprosesser i etaten. Etableringen av Tolletatens etterretnings- og analysesenter vil være viktig i dette arbeidet. Senteret må innrettes slik at etaten bedre får analysert og benyttet tilgjengelig og ny informasjon gjennom bruk av ny teknologi.

Ved større IKT-utviklingstiltak forventer departementet også at den samfunnsøkonomiske nytten overstiger kostnadene og at tiltakene dermed skal medføre gevinster i form av lavere bemanningsbehov, gi klare resultatforbedringer for etaten eller økt nytte for brukere og samfunnet for øvrig.

5.1 IKT-støtte til Tolletatens kontrollprosesser

I Prop. 1 S (2016–2017) er det satt av 25 mill. kroner til utvikling av systemstøtte til Tolletatens grensek kontroll. Tolletaten skal etablere ny løsning for analyse, lagring og formidling av etterretningsinformasjon og legge til rette for elektronisk overføring fra kurerselskaper av opplysninger om varene i en transportenhet (manifest). I tillegg skal det etableres en løsning for registrering og tilgjengeliggjøring av resultater fra deklarasjonskontrollen.

Tolletaten skal innenfor egen budsjetttramme avsette personellressurser og budsjettmidler til etablering av infrastruktur for de nye løsningene og gjøre nødvendige tilpasninger i interne systemer. Direktoratet skal gjøre nødvendige endringer i Tvinn for å støtte ny løsning for resultatrapportering i deklarasjonskontrollen. Direktoratet har etablert en meldingsplattform for overføring av tolldeklarasjoner til Skatteetaten. Denne skal også tilrettelegges for overføring av relevante resultater fra deklarasjonskontrollene. I tillegg skal direktoratet etablere et mottaksprosjekt for innføring av de nye løsningene og bidra med nødvendige interne fagressurser og midler for innleie av eksterne ressurser til administrasjon, prosessledelse og anvendelse av teknologi.

For at de nye løsningene skal få ønsket effekt skal Tolldirektoratet starte et arbeid med å vurdere regelverksendringer og utvikle prosedyrer som muliggjøres gjennom tiltakene.

5.2 Teknologimulighetsstudie – bruk av kunstig intelligens og ny teknologi

Tolletaten har startet et arbeid med å vurdere hvordan kunstig intelligens og tilgrensende teknologi kan brukes i etatens oppgaveløsning. Departementet ber om å få en rapport om status for arbeidet og etatens vurdering i forbindelse med 2. tertial-rapportering for 2017.

5.3 Elektronisk forvaltning

Det vises til Kommunal- og moderniseringsdepartementets rundskriv H-9/2016 av 25. november 2016 (digitaliseringsrundskrivet). Rundskrivet sammenstiller pålegg og anbefalinger vedrørende digitalisering i offentlig sektor.

Finansdepartementets etater forvalter store og til dels svært beskyttelsesverdige data, og nødvendigheten av å følge opp informasjonssikkerheten, jf. rundskrivet pkt. 1.5, understrekes derfor særskilt. Årsrapporten skal inneholde en vurdering av risiko i forbindelse med informasjonssikkerhet.

5.4 Bestillinger i 2017

<i>Bestillinger</i>	<i>Frist</i>
Rapport om bruk av kunstig intelligens og tilgrensende teknologi	31. desember 2017

6. STYRING OG KONTROLL

6.1 Effektiv drift og organisasjonsutvikling

6.1.1 Generelt

Tolletaten skal arbeide systematisk med å utnytte tildelte ressurser bedre og øke produktiviteten. Digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester (digitalt førstevalg) er et sentral virkemiddel i dette arbeidet, sammen med f.eks. omorganisering, prosessforbedring og annen bruk av teknologi. I årsrapporten skal Tolletaten gjøre rede for iverksatte og planlagte effektiviseringstiltak. Det skal her fremgå at tiltak som inneholder digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester, er særlig vurdert. Det skal også gjøres rede for hvordan effektiviseringsgevinster av tiltakene hentes ut, slik at de kan omdisponeres til prioriterte områder.

Tolletaten skal i årsrapporten for 2017 gi en samlet vurdering av produktivitetsutviklingen, herunder redegjøre for produktivitetsfremmende tiltak. Arbeidet med å effektivisere og realisere gevinster skal baseres på anerkjente metoder.

Forvaltningen vil generelt måtte forvente seg stramme budsjetter fremover. Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen som ble innført i 2015, er forutsatt å inngå som en fast del av budsjettarbeidet. Budsjetttrammereduksjonene for den enkelte virksomhet må møtes med interne effektiviseringstiltak. En naturlig del av slike tiltak er

å vurdere mulighetene for å flytte ressurser fra ordinær drift til effektiviseringstiltak, herunder IKT-investeringer. Virksomheten skal ha en plan for slik gevinstrealisering.

En konsekvens av budsjettutsiktene fremover er også at større utviklings- og effektiviseringstiltak som krever investeringer, i større grad må planlegges finansiert med interne omdisponeringer. For tiltak som får øremerkede bevilgninger, kan gevinster ikke påregnes beholdt fullt ut.

Vi minner om at investeringer også kan dekkes ved overskridelse av etatens driftsbudsjett mot innsparinger påfølgende fem år, jf. R-110 *Fullmakter i henhold til bevilgningsreglementet*. (R-110 ventes oppdatert i januar 2017.) Det er også mulig å få dekket inntil 50 pst. av investeringsutgifter gjennom "*Medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekt i statlige virksomheter*" som administreres av Difi.

Tolletaten må kontinuerlig vurdere tilpasninger i organisasjonen for å sikre mer effektiv oppgaveløsning. Organisatoriske endringer av større omfang skal forelegges departementet på et tidlig stadium. Se også pkt. 6.1.2.

6.1.2 Strategi og etatsorganisering

Tolletaten har i 2016 arbeidet med ny strategi. Strategien skal forelegges Finansdepartementet etter tilsetting av tolldirektør, og etaten skal i løpet av 2017 fastsette strategien og følge opp på hensiktsmessig måte.

Tolletaten skal i 2017 utrede etatsorganiseringen opp mot de langsiktige og strategiske behovene for utvikling av Tolletaten. Dette arbeidet startet i 2016, jf. Tolletatens tildelingsbrev for 2016. Tolletaten skal legge fram forslag til ny organisering av etaten i løpet av 2017. Finansdepartementet skal holdes løpende orientert og involveres ved viktige veivalg i arbeidet.

Status for arbeidet skal også omtales i etatens rapportering 1. og 2. tertial 2017.

6.1.3 Videreutvikling av målstruktur og styringsparametre mv.

Tolletaten skal i 2017 fortsette arbeidet med å videreutvikle mål og styringsparametre og forklaringsvariabler, også som følge den særskilte styrkingen av grensekontrollen og ny virksomhetsstrategi. Det bør være få, enkle og tydelige mål for etatens virksomhet. Samtidig ønsker departementet i større grad å styre på effekter framfor aktiviteter. Tolletaten skal vurdere styringsparametre som kan belyse effektene av etatens arbeid og forklaringsvariabler som kan belyse produktivitet i etaten.

Departementet ønsker en tett dialog om videreutviklingen av styringsparametrene og ber om at etaten tidlig involverer departementet i arbeidet. Forslag til endring i styringsparametrene for 2018 skal oversendes departementet innen 22. september 2017.

6.2 Bemanning og personalforvaltning

Tolletaten skal løpende vurdere personal- og kompetansesituasjonen i lys av oppgaver, målsettinger og fremtidige utfordringer.

Departementet ser det som viktig at etaten har en rekrutterings- og opplæringsstrategi som gjør at den til enhver tid har ansatte med riktig kompetanse til å løse etatens oppgaver og er best mulig rustet for fremtidige utfordringer. Etaten skal vektlegge høyskole- og universitetsutdanning ved relevante nyansettelser og konkurrere om høyt kvalifisert arbeidskraft på lik linje med øvrige statlige etater. I tillegg bør etaten samarbeide med høyskoler og andre institusjoner for høyere utdanning. Etaten skal vurdere omfanget og innretning av den etatsspesifikke opplæringen.

Tolletaten skal jevnlig gjennomføre systematiske medarbeiderundersøkelser. Medarbeiderundersøkelsen som ble gjennomført i 2016 hadde flere funn som bør følges opp. Tolldirektoratet skal i 2017 iverksette relevante tiltak på de aktuelle områdene.

6.3 Internkontroll og risikostyring

Tolletaten skal ha effektiv internkontroll, jf. økonomiregelverkets bestemmelser punkt 2.4. Etaten skal i årsrapporten rapportere om det er avdekket vesentlige svakheter i internkontrollen og hvilke forbedringstiltak som i så fall er iverksatt.

Det bes om at årsrapport og plan for Tolletatens internrevisjon oversendes departementet i forbindelse med etatens årlige rapportering. Videre skal revisjonsrapporter, herunder vedtak etter ledelsesbehandling, oversendes departementet fortløpende.

Departementet forutsetter at Tolletaten vurderer risiko som ledd i sin interne styring, jf. økonomireglementet § 4. Tolldirektoratet skal sammen med 2. tertialrapportering oversende en overordnet vurdering av risikoen for ikke å nå etatens hovedmål. Der risikoen vurderes som høy, skal risikoreducerende tiltak beskrives. Risikovurderingen skal også omfatte en samlet vurdering av vesentlige operasjonelle risikoer i virksomheten. Arbeidet med risikostyring i Tolletaten skal også beskrives. Videre skal det opplyses om større endringer i risiko for misligheter. Endring i etatens risikovurderinger skal beskrives i årsrapporten.

Tolletaten bes umiddelbart orientere departementet om alvorlige hendelser, herunder hendelser med mulig politisk interesse.

6.4 Sikkerhet og beredskap

Samfunnssikkerhet og beredskap skal være en integrert del av Tolletatens virksomhet. Departementet forventer derfor at Tolletaten kartlegger risiko og sårbarheter på egne ansvarsområder, inklusive vesentlige gjensidige avhengigheter til andre virksomheter og sektorer der dette er aktuelt. Tolletaten skal ha oppdaterte beredskapsplaner og delta i, eller selv gjennomføre beredskapsøvelser. I årsrapporten for 2017 skal Tolletaten redegjøre for sikkerhetstilstanden, sikkerhetsutfordringer, ev. sikkerhetstruende hendelser, gjennomførte aktiviteter på sikkerhets- og beredskapsområdet og status i arbeidet med risiko- og sårbarhetsanalyser.

Finansdepartementet skal årlig rapportere sikkerhetstilstanden i sin sektor til Justis- og beredskapsdepartementet. Bidrag til denne rapporteringen vil bli bestilt særskilt høsten 2017.

6.5 Evalueringer og brukerundersøkelser

Alle virksomheter skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om effektivitet, måloppnåelse og resultater, jf. Reglement for økonomistyring i staten § 16. Etaten bes rapportere om gjennomførte evalueringer i årsrapporten.

Departementet anbefaler at eksterne evalueringer som ikke bør og kan unntas offentlighet, også publiseres på evalueringsportalen.no.

6.6 Oppfølging av saker fra Riksrevisjonen og Sivilombudsmannen

Det vises til brev av 17. november 2016 fra Finansdepartementet om opplegg for rapportering i forbindelse med oppfølging av saker fra Riksrevisjonen. Det må særlig legges vekt på å gjennomføre tiltak i saker som Riksrevisjonen har tatt opp tidligere.

Departementet ber om at Tolletaten holder seg orientert om og følger opp saker på etatens område som er tatt opp av Sivilombudsmannen. Etaten skal orientere departementet om saker av prinsipiell betydning.

6.7 Regelverksutvikling

Tolldirektoratet har ansvar for løpende å vurdere behovet for regelverksendringer og levere endringsforslag til departementet. Det bør legges vekt på endringer som kan gi grunnlag for effektivisering i etaten eller effektivitetsgevinster for publikum. Direktoratet må også følge aktivt med på avgjørelser i domstolene og på regelverksutviklingen i EU. I tillegg til sakene som nevnes nedenfor må direktoratet være forberedt på å bistå departementet på kort varsel, også i saker som ikke er varslet om her.

6.8 Høringsuttalelser fra Tolletaten

Ved høringer der bare departementet er høringsinstans, vil en innhente uttalelser fra underliggende etater etter behov. I en del tilfeller er én eller flere av Finansdepartementets etater angitt som høringsinstanser, samtidig med, eller uten at, departementet er høringsinstans. Departementet ber om at uttalelser i slike tilfeller gis direkte og med kopi til departementet minst ti dager før ordinær høringsfrist utløper. Sistnevnte gjelder også der etaten ubedt gir uttalelse. I saker som reiser særlige prinsipielle spørsmål eller som i stor grad berører etaten, bør departementet konsulteres i god tid før høringsuttalelse avgis.

6.9 Bestillinger i 2017

<i>Bestillinger</i>	<i>Frist</i>
Forslag til endringer i styringsparametrene for 2018	22. september
Forslag til ny organisering av Tolletaten	I løpet av 2017

7. RAPPORTERING OG RESULTATOPPFØLGING

Fra 2017 skal Tolletaten rapportere til Finansdepartementet tertialvis på budsjett og mål- og resultatoppnåelse. Ordningen skal evalueres etter 2. tertial 2017.

7.1 Årsrapport

Tolldirektoratet skal sende departementet årsrapport for 2017 senest 3. mars 2018. Årsrapporten skal gi en strukturert oversikt over viktige sider ved virksomheten i 2017, jf. bestemmelsene om økonomistyring i staten punkt 1.5.1 og 2.3.3 og rundskriv R-115 *Utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap*.

Departementet ønsker at volumet på rapporteringer fra etatene reduseres. Årsrapporten skal begrense til obligatoriske krav som følger av bestemmelsene om økonomistyring i staten og av R-115, og ellers til forhold som departementet har omtalt i tildelingsbrevet. Årsrapporten skal også inneholde vurderinger og analyser av utviklingen under hvert hovedmålsområde.

Forklaringsvariablene som framgår av vedlegg 2 og andre relevante nøkkeltall skal presenteres i vedlegg til årsrapporten.

Internrevisjonens årsrapport og årsplan skal oversendes departementet, jf. pkt. 5.3.

I årsrapporten skal følgende angis

- Antall ansatte per 31.12.2016 og 31.12.2017, totalt og fordelt på direktoratet og hver tollregion
- Antall årsverk per 31.12.2016 og 31.12.2017, totalt og fordelt på enheter
- Sykefraværet i 2016 og i 2017, totalt og fordelt på enheter og legemeldt/egenmeldt

- Alderssammensetningen i etaten, gruppert etter < 29 år, 30–39 år, 40–49 år, 50–59 år og > 60 år, totalt og fordelt på enheter
- Oversikt over turnover og rekruttering
- Kompetanse i etaten – status og tiltak

Rapporteringen av ovennevnte skal suppleres med analyser, vurderinger og ev. beskrivelser av aktuelle tiltak. Sykefraværet skal også vurderes i forhold til måltall. Status og utvikling på personalområdet må vurderes i lys av etatens hovedmål og de utfordringer som etaten ventes å stå overfor de nærmeste årene. Også kompetanse-situasjonen skal kommenteres særskilt. Se også pkt. 6.2.

For Prop. 1 S er det lovbestemt at det skal rapporteres om likestilling og mangfold. Våren 2017 vil bidrag til denne rapporteringen bli bestilt særskilt.

Det avholdes et eget møte der rapportering på personalområdet gjennomgås.

7.2 Tertialrapportering

7.2.1 Rapportering 1. tertial (per 30. april)

Tolldirektoratet skal oversende 1. tertialrapportering senest 29. mai 2017. Rapporteringen skal i hovedsak redegjøre for ev. avvik fra resultatmål og ev. tiltak. Rapporten skal også inneholde regnskapsstatus per 30. april 2017 og budsjett vurdering for hele året. Rapporteringen vil behandles på faglig kontaktmøte i juni.

7.2.2 Rapportering 2. tertial (per 31. august)

Tolldirektoratet skal oversende 2. tertialrapportering senest 29. september 2017. Rapporteringen skal i hovedsak bestå av en overordnet resultatvurdering og generell resultatstatus på hvert hovedmål, med vekt på eventuelle avvik fra føringer i tildelingsbrevet og fastsatte resultatmål. Direktoratet skal også gi en prognose for oppnåelse av resultatmål per 31. desember 2017. Resultatmatrise med prognose skal vedlegges rapporten. Rapporteringen skal følges av kommentarer til resultatene samt analyser av utviklingstrekk. Rapporten skal også inneholde regnskapsstatus per 31. august 2017 og budsjettvurdering for hele året. I tillegg skal det rapporteres på områder som er spesielt nevnt for 2. tertialrapportering i dette brevet, og status for sykefraværet i etaten fordelt på enheter og legemeldt/egenmeldt.

Etatens årlige risikovurderinger skal oversendes sammen med rapporten for 2. tertial, jf. pkt. 6.3.

7.3 Rapportering om budsjettstatus

Tolldirektoratet skal rapportere om budsjettsituasjonen per 30. april, 31. august og 31. desember. Budsjettstatus per 30. april skal rapporteres i 1. tertialrapportering, 31. august i 2. tertialrapportering, mens rapportering om budsjettstatus per

31. desember skal gis i årsrapporten. Frist for innspill til ev. bevilgningsendringer og omprioriteringer i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2017 og nysalderingen i 2017 vil bli meddelt i eget brev fra departementet. For ytterligere krav til rapportering om budsjettstatus, se vedlegg 4.

7.4 Rapportering av hendelser

Dersom det skulle oppstå en alvorlig, uforutsett situasjon i løpet av 2017, må etaten straks ta kontakt med Finansdepartementet uavhengig av fastsatte rapporteringstidspunkter. Tolletaten skal også varsle om hendelser med mulig mediemessig eller politisk interesse, jf. departementets brev av 17. november 2008.

8. BUDSJETTILDELING

8.1 Budsjettildeling

Tolletatens kapitler 1610 og 4610 for 2017 ble vedtatt av Stortinget 20. desember 2016, jf. Innst. 5 S (2016–2017) for Finansdepartementet. Skatte-, avgifts og tollvedtak ble gjort av Stortinget 17. desember 2016 på grunnlag av Innst. 3 S (2016–2017).

For kap. 1610 er følgende utgiftsramme vedtatt:

Kap. 1610 Tolletaten

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)
		Beløp
01	Driftsutgifter	1 476 431
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	118 400
	Sum kap. 1610	1 594 831

Posteringer på kap. 1610 er eksklusive eventuelle merverdiavgiftsbeløp som skal føres på kap. 1633 Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift. Se nærmere i rundskriv R-116 om ordningen.

For kap. 4610 er følgende inntektsramme vedtatt:

Kap. 4610 Tolletaten

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)
		Beløp
01	Særskilt vederlag for tolltjenester	6 680
02	Andre inntekter	1 695
04	Diverse refusjoner	1 092
05	Refusjoner fra Avinor AS	25 220
85	Overtredelsesgebyr – valutadeklarerer	7 000
	Sum kap. 4610	41 687

Det vises for øvrig til omtale av kap. 1610 og 4610 i Prop. 1 S (2016–2017) for Finansdepartementet (fagproposisjonen).

8.2 Budsjettfullmakter og administrative fullmakter

I vedlegg 3 omtales to typer budsjettfullmakter: De første er fullmakter som må delegeres for hvert budsjettår. Dernest følger fullmakter som er delegert Finansdepartementet og som Tolldirektoratet må søke departementet om samtykke til å benytte seg av i hvert enkelt tilfelle. Til slutt omtales administrative fullmakter som er delegert til direktoratet ved egne brev.

Merinntektsfullmakt

For 2017 gis Tolldirektoratet fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 1610, post 01, mot tilsvarende merinntekter under kap. 4610, postene 01, 04 og 05. Merinntekter som gir grunnlag for overskridelser, skal også dekke eventuell merverdiavgift knyttet til overskridelsene. En eventuell mindreinntekt kommer til fradrag ved beregning av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Bestillingsfullmakt

For 2017 gis Tolldirektoratet fullmakt til å foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger 40 mill. kroner på kap. 1610, post 45.

Nettobudsjetteringsfullmakt

For 2017 gis Tolldirektoratet fullmakt til å trekke direkte utgifter i forbindelse med auksjonssalg fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres under kap. 4610 post 02. Direktoratet gis også fullmakt til å nettoføre refusjoner av fellesutgifter og lignende der Tolletaten framleier lokaler som utgiftsreduksjon under kap. 1610 post 01. Dette jf. romertallsvedtak IX i Prop. 1 S (2016–2017).

8.3 Budsjettmessige forutsetninger

Generelle forutsetninger

Tolldirektoratet har ansvaret for å planlegge virksomheten i 2017 slik at målene kan nås innenfor bevilgningsrammene, jf. Reglement for økonomistyring i staten § 9 og Bestemmelser om økonomistyring i staten, pkt. 2.2. Departementet forutsetter at vesentlige endringer i budsjettforutsetningene umiddelbart rapporteres til departementet.

Direktoratet må tilpasse etatens samlede aktivitetsnivå til etatens budsjettamme slik at det ikke pådras utgifter uten at det er budsjettmessig dekning.

Øremerket bevilgning

For 2017 er det under kap. 1610 avsatt midler til følgende tiltak, hvor beløpene er betraktet som øremerket, og ikke kan omdisponeres uten departementets samtykke:

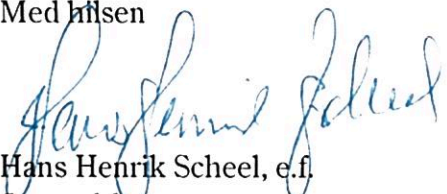
	(i 1 000 kroner)
Styrket grensekontroll	150 300
Systemstøtte til Tolletatens grensekontroll	25 000
Prøveprosjekt med forenklet transfer på OSL	25 220

Ovennevnte tiltak skal også omtales i 2. tertialrapportering.

8.4 Budsjettildeling

Under henvisning til ovennevnte og Reglement for økonomistyring i staten § 7 meddeler Finansdepartementet med dette at Tolldirektoratet i 2017 tildeles og gis adgang til å disponere de bevilgningene som er beskrevet i pkt. 8.1.

Med hilsen

Hans Henrik Scheel, e.f.
finansråd

Omar G. Dajani
ekspedisjonssjef

Vedlegg

Kopi: Riksrevisjonen

Styringskalender 2017

Tolldirektoratet

Måned	Aktivitet	Dato
Februar	<ul style="list-style-type: none"> – Forklaringer til statsregnskapet mv. – Innsendelse av årsrapport for 2016 til FIN – Faglig kontaktmøte 	Primo februar ¹ 3. mars Ultimo februar
Mars	<ul style="list-style-type: none"> – Innspill til revidert budsjett 2017 – Forslag til rapportomtale i Prop. 1 S (2017–2018) – Møte om personalområdet – Årsrapportmøte for 2016 	Primo mars 3. april Mars/april Mars/april
April	<ul style="list-style-type: none"> – Utsendelse av foreløpige budsjetttrammer 2018 for Tolletaten etter rammekonferansen 	Uke 15
Mai	<ul style="list-style-type: none"> – Forslag til budsjettomtale i Prop. 1 S (2017–2018) – 1. tertial rapportering (per 30. april) 	12. mai 29. mai
Juni	<ul style="list-style-type: none"> – Rapportering personalstatistikk til Prop. 1 S (2017–2018) – Faglig kontaktmøte og 1. tertialrapportmøte 	1. juni Medio juni
September	<ul style="list-style-type: none"> – 2. tertial rapportering (per 31. august) 	29. september
Oktober	<ul style="list-style-type: none"> – Innspill til nysaldering av budsjettet for 2017 – Regjeringen fremmer Prop. 1 S (2017–2018) for Stortinget – Faglig kontaktmøte og 2. tertialrapportmøte 	Primo oktober Medio oktober Medio oktober
November	<ul style="list-style-type: none"> – Tekniske retningslinjer for arbeidet med statsbudsjettet for 2019 – Oversendelse av foreløpig tildelingsbrev 2018 – Forslag til budsjett 2019 fra Tolletaten 	Primo november Medio november Ultimo november
Desember	<ul style="list-style-type: none"> – Faglig kontaktmøte – Oversendelse av tildelingsbrev 2018 	Primo desember Ultimo desember

¹ Retningslinjer og endelige frister vedrørende statsregnskapet for 2016 er gitt i rundskriv R-8/2016 av 9. november 2016, oversendt ved brev av 23. november 2016 fra Finansdepartementet.

Forklaringsvariabler for Tolletaten 2017

- Brukeropplevelse av svarkvalitet, servicegrad og effektivitet
- Grad av etterlevelse av andel korrekte deklarasjoner i referansekontroller
- Grad av etterlevelse av andel korrekte deklarasjoner etter bindende klassifiseringsuttalelse
- Vurdering av bruk av Kvoteappen
 - Antall nedlastninger av Kvoteappen
 - Antall avsluttede fortollinger
 - Innbetalt beløp ved bruk av Kvoteappen
- Kvalitet på informasjon og effektivitet
 - Brukeropplevelse av kvalitet i hhv. informasjon og svar på henvendelser
 - Brukeropplevelse av effektivitet i informasjonskanalene og besvarelse av henvendelser
- Innførselsdeklarasjoner
 - Antall stoppet i lokale masker
 - Antall stoppet i sentrale masker
 - Andel automatisk ekspedert
- Utførselsdeklarasjoner
 - Antall stoppet i lokale masker
 - Antall stoppet i sentrale masker
 - Andel automatisk ekspedert
- Vurdering av piratvarekontroll (IPR)
 - Antall utførte kontroller
 - Antall destruerte forsendelser
 - Antall forsendelser utlevert
 - Antall uavklarte saker
- Antall gjennomførte bistandskontroller etter anmodning fra utenlandske tollmyndigheter
- Antall dokumentkontroller ved innførsel (deklarasjonskontroll)
- Antall dokumentkontroller ved utførsel (deklarasjonskontroll)
- Antall fysiske kontroller på innførsel
- Antall fysiske kontroller på utførsel

- Antall etterkontroller
- Korrigert tollverdi i etterkontrollen i favør av staten
- Antall overtredelsesgebyr
- Antall treff ved bruk av ANPR
- Bruk av skanner
 - Antall skannede objekter
 - Antall skannede objekter som fører til treff
 - Antall AOT er ved bruk av skanner
- Forholdstall mellom antall anmeldelser og antall avgjørelser ved forenklet forelegg
- Antall anmeldelser AOT (alvorlige overtredelser) av samlet antall anmeldelser
- Bidrag til andre tollregioners resultater og måloppnåelse (AOT)
- Antall foreklede forelegg
- Antall godskontroller
- Antall kontroller av reisende
- Antall kontroller av transportmidler
- Antall narkotikabeslag
- Antall valutabeslag
- Antall tobakksvarebeslag ²
- Antall alkoholbeslag
- Beslaglagt mengde narkotika mv.
- Beslaglagt beløp valuta
- Beslaglagt mengde tobakksvarer ²
- Beslaglagt mengde alkohol
- Antall beslag

² Tobakksvarer: sigaretter, snus, sigarer, sigarillos og tobakk, i stk. og gram.

Budsjettfullmakter og administrative fullmakter

Bevilgningsreglementet har flere bestemmelser som gir Kongen fullmakt til å fastsette unntak fra de hovedprinsipper som reglementet ellers er basert på. Gjeldende vilkår for bruk av unntaksbestemmelsene fremgår av R-110/2013 *Fullmakter i henhold til bevilgningsreglementet*. Det vises også til Finansdepartementets veileder for statlig budsjettarbeid (R-0634 B) som forklarer budsjettfullmaktene nærmere. (Alle rundskriv fra departementet finnes på departementets hjemmesider.)

Nedenfor omtales to typer budsjettfullmakter: Først fullmakter som må delegeres for hvert budsjettår, jf. pkt. A. Dernest fullmakter som er delegert Finansdepartementet og som virksomheten må søke departementet om samtykke til å benytte seg av i hvert enkelt tilfelle, jf. pkt. B. I tillegg omtales i pkt. C administrative fullmakter som er delegert til Tolldirektoratet ved egne brev.

A. *Budsjettfullmakt som må delegeres hvert år, og som med dette delegeres*

- Fullmakt om forpliktelser ved fortsatt bobehandling, merinntektsfullmakt, bestillingsfullmakt og nettobudsjetteringsfullmakt, jf. pkt. 6.2.
- Fullmakt til nettobudsjettering ved utskifting av utstyr på de vilkår som fremgår av R-110 pkt. 2.2.
- Fullmakt til å inngå avtaler om kjøp av tjenester utover budsjettåret på de vilkår som fremgår av R-110 pkt. 2.3. Husleieavtaler kan likevel bare inngås på de vilkår og etter de prosedyrer som fremgår av Instruks om håndtering av bygge- og leiesaker i statlig sivil sektor, fastsatt av daværende Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (nå Kommunal- og moderniseringsdepartementet) og sist endret 25. mai 2015.

B. *Budsjettfullmakt som er delegert Finansdepartementet og som etaten må søke departementet om samtykke til å benytte seg av i hvert enkelt tilfelle*

- Fullmakt til å omdisponere fra post 01 til post 45 på de vilkår som fremgår av R-110 pkt. 2.5.
- Overføring av ubrukt driftsbevilgning fra et år til neste på de vilkår som fremgår av Finansdepartementets årlige R-2.
- Overskride driftsbevilgning til investeringsformål mot innsparing i løpet av de fem følgende budsjettår på de vilkår som fremgår av R-110 pkt. 2.6. (R-110 ventes oppdatert i januar 2017 med reviderte bestemmelser.)

C. *Administrative fullmakter*

- Fullmakter innen lønns- og personalområdet, jf. Finansdepartementets brev av 17. desember 2013.
- Statens erstatningsansvar, jf. Finansdepartementets brev av 14. desember 2006. Fullmakten gjelder for erstatningsutbetalinger inntil 1 mill. kroner og som ikke er av prinsipiell interesse. Ellers gjelder Justis- og beredskapsdepartementets rundskriv G-03/2006.

Krav til rapportering om budsjettstatus

Finansdepartementet har følgende krav til rapportering av utgifter på kapittel 1610 i statusrapporter om budsjettsituasjonen:

- Det må framgå hva som er disponibel bevilgning (sum budsjett), og hvordan denne har framkommet (saldert budsjett, overført bevilgning, tilleggsbevilgninger og omprioriteringer, refusjoner og bruk av merinntektsfullmakter)
- Regnskapstall fra statsregnskapet må presenteres for hver utgiftspost. Post 01 skal splittes på kontoklasse 5 Lønnskostnad og øvrige driftskostnader (kontoklassene 4, 6 og 7).
- Forbruk i prosent av disponibelt beløp må framkomme
- Vesentlige avvik mellom periodisert budsjett per dato og regnskapsført beløp må forklares
- Etaten må gi en budsjettvurdering for hele året i form av en prognose (gjelder ikke rapportering per 31. desember)
- Vesentlige avvik i utgiftsprognosen fra disponibel bevilgning per 31. desember må forklares og korrigerende tiltak må angis
- Avvik mellom budsjett og prognose må framstilles både i kroner og prosent

Finansdepartementet har følgende krav til rapportering av inntekter på kapittel 4610 i statusrapporter om budsjettsituasjonen:

- Det må framgå hva som er sum budsjett
- Regnskapstall fra statsregnskapet må presenteres for hver inntektspost
- Avvik mellom budsjett og regnskap må framstilles både i kroner og prosent
- Vesentlige avvik mellom forventede periodiserte inntekter og regnskapsført beløp må forklares
- Etaten må gi en inntektsprognose for hele året (gjelder ikke per 31. desember)
- Vesentlige avvik i inntektsprognosen for hele året fra budsjett må forklares
- Avvik mellom budsjett og prognose må framstilles både i kroner og prosent